

Kuvistuubi

VÄRIOOPPI

VÄRIEN SYMBOLIIKKA

Kulttuurihistoriassa esiintyy paljon värejä, jotka ovat symboloineet joko maallista tai hengellistä valtaa.

Esimerkiksi Kiinassa keltainen väri on ollut ainoastaan keisarillinen väri, jota hovin ulkopuoliset eivät saaneet käyttää.

Sininen on sen taivaaseen viittaavan
sävyn vuoksi ollut aina haluttu väri.
Se on varmistanut kantajalleen
yhteyden jumaliin.

Kaksoisvirranmaan sumerilaiset
(nyk. Iranin, Irakin, Syyrian ja Turkin alueilla)
värjäisivät puuvillaa *indigokasvilla* siniseksi
jo 4000-5000 vuotta sitten.

Sittemmin indigolla on värjätty farkkuja.
Kallis indigo on korvattu myöhemmin
teollisesti valmistetuilla, indigon
sinistä väriä jäljittelevillä
väriaineilla.

Lapis lazul on intensiivisen sininen puolijalokivi, josta on valmistettu koruja sekä väriainetta.

Tätä ultramariinin sinistä lisättiin mm. Neitsyt Mariaa esittäviin maalauksiin sen arvokkuuden vuoksi.

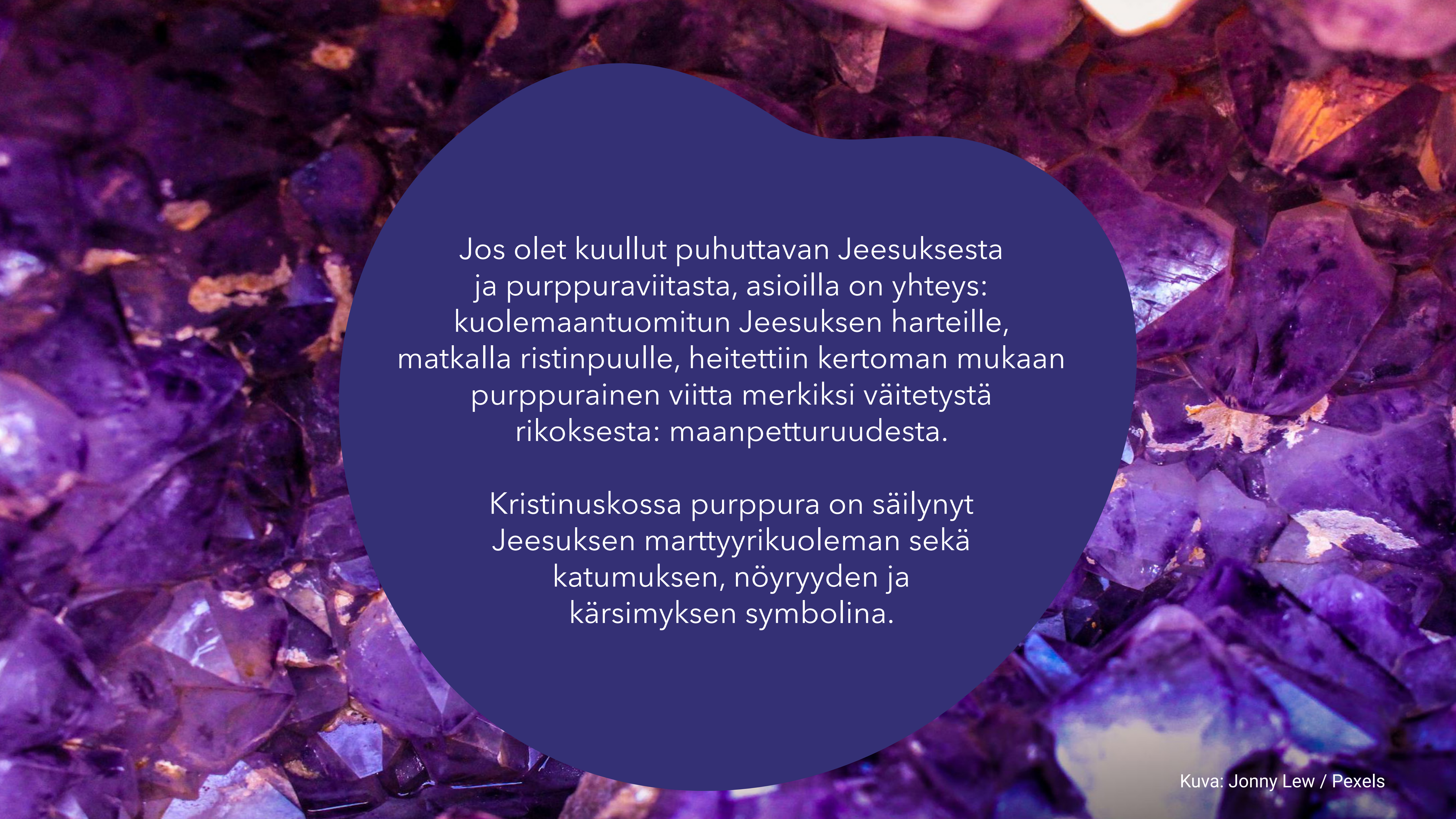
1980-luvulla värisävystä tuli muotia ja sille annettiin räväkkä nimi: *sähkönsininen*.

Purppura on historiallisesti hallitsijoiden väri.

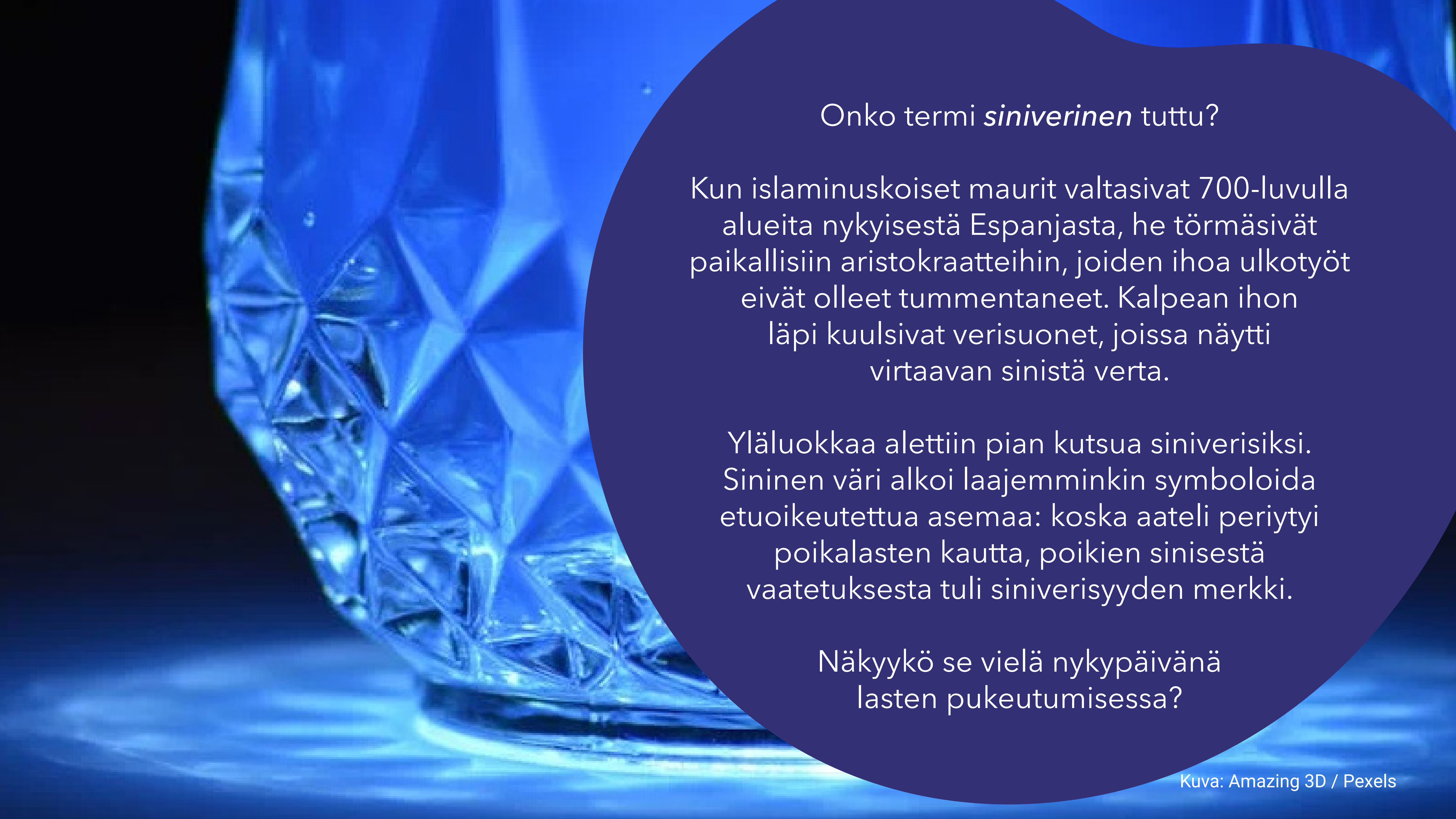
Purppuraa saatiin Välimeressä elävän kotilolajin rauhasen eritteestä. Saadakseen pienenkin määrän väriä täytyi sukeltaa tuhansia pikkuruksia kotiloita Välimeren pohjasta.

Purppuralla värjätyn vaatteen hinta oli äärimmäisen korkea, joten Rooman keisari Gaius Julius Caesar (100-44 eaa.) halusi omia värin itselleen sen symboliarvon vuoksi. Hän sääti lain, jonka mukaan kukaan muu kuin keisari ei saanut käyttää tätä purppuran sävyä. Kiellon rikkojat tuomittiin maanpetturuudesta.

The background of the entire slide is a close-up photograph of numerous sharp, translucent purple crystals, likely amethyst, which catch the light and create a shimmering, textured effect. A large, semi-transparent dark blue circle is centered on the slide, serving as a container for the text.

Jos olet kuullut puhuttavan Jeesuksesta
ja purppuraviitasta, asioilla on yhteys:
kuolemaantuomitun Jeesuksen harteille,
matkalla ristinpuulle, heitettiin kertoman mukaan
purppurainen viitta merkiksi väitetystä
rikoksesta: maanpetturuudesta.

Kristinuskossa purppura on säilynyt
Jeesuksen marttyyrikuoleman sekä
katumuksen, nöyryyden ja
kärsimyksen symbolina.

Onko termi *siniverinen* tuttu?

Kun islaminuskoiset maurit valtasivat 700-luvulla alueita nykyisestä Espanjasta, he törmäsivät paikallisiin aristokraatteihin, joiden ihoa ulkotyöt eivät olleet tummentaneet. Kalpean ihon läpi kuulsivat verisuonet, joissa näytti virtaavan sinistä verta.

Yläluokkaa alettiin pian kutsua siniveriseksi. Sininen väri alkoi laajemminkin symboloida etuoikeutettua asemaa: koska aateli periytyi poikalasten kautta, poikien sinisestä vaatetuksesta tuli siniverisyyden merkki.

Näkyykö se vielä nykypäivänä lasten pukeutumisessa?

**PANTONE®
Black C**

Hyvin tummaa, lähes mustaa, kangasta saatiin värjäämällä kangasta sinisellä useita kertoja, jolloin värin intensiteetti voimistui ja väri tummui.

Prosessi oli työläs ja kallis, joten musta kangas edustaa edelleenkin arvokkuutta ja juhlavuutta, esimerkiksi hautajaisissa mustalla pukeutumisella halutaan kunnioittaa vainajaa ja tilaisuuden vakavaa henkeä.

**PANTONE®
Black C**

Nykyisin arkut verhoillaan valkoisella,
jonka katsotaan symboloivan synneistä
vapautumista ja taivaallista kirkkautta.

Monissa uskonnoissa valkoinen on
symboli viattomuudelle ja puhtaudelle.

Aasiassa ja osissa Afrikkaa valkoinen
on surun väri. Hautajaisissa
pukeudutaan usein valkoiseen.

Mitä kirkkaampi väri, sitä vaikeampi sitä on ollut valmistaa. 1800-luvulla onnistuttiin kemiallisesti: kuparista ja arsenikista saatiin aikaan voimakas vihreä.

Sävy nimettiin *smaragdinvihreäksi* (tai pariisinvihreäksi) ja siitä tuli suosittu maali sisustuksessa, kunnes ihmisiä alkoi mystisesti kuolla asuntoihinsa.

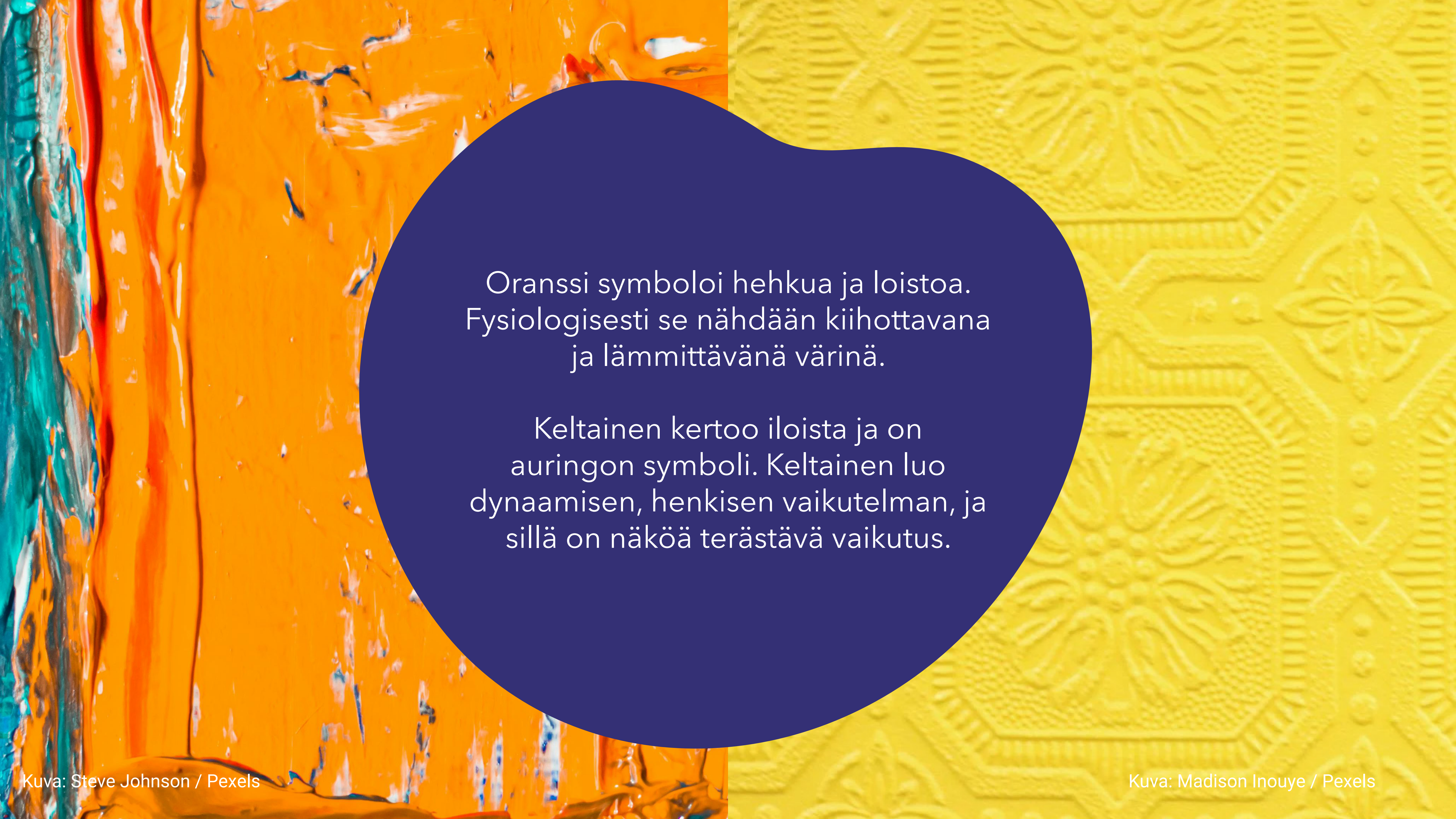
Kävi ilmi, että väriaineella maalatuista tapeteista haihtui huoneisiin myrkyllistä arseenihöyryä. Pian väri sai uuden nimen, *myrkynvihreä*. Väri kantaa vieläkin historiansa taakkaa värien inhokkina.

Myös värien tunneperäisiä ja
fysiologisia vaikutuksia on tutkittu.

Mihin tunteisiin esimerkiksi
punainen väri yhdistetään?

Punainen yhdistetään symbolisesti ainakin rakkauteen, rikokseen ja syntiin. Punainen on myös poliittisesti latautunut väri.

Fysiologisilta vaikutuksiltaan punainen tulkitaan dynaamiseksi, jopa hermostuttavaksi, lämmittäväksi ja mieltä kiihottavaksi väriksi.

Oranssi symboloi hehkua ja loistoa.
Fysiologisesti se nähdään kiihottavana
ja lämmittävänä värinä.

Keltainen kertoo iloista ja on
auringin symboli. Keltainen luo
dynaamisen, henkisen vaikutelman, ja
sillä on näköä terästävä vaikutus.

Vihreä on luonnon ja kasvun symboli. Toisaalta vihreä voi myös symboloida vahingollisuutta tai kateutta. Sisustuksessa vihreä on levollinen ja tasapainottava väri.

Sininen kuvastaa avaruutta, taivasta ja vettä. Värinä se on ilmava, viileä ja levollinen. Sinisen fysiologinen vaikutus on rauhoittava.

Valkoinen edustaa viattomuutta, puhtautta ja tyhjyyttä. Fysiologisesti valkoinen vaikuttaa aktivoivasti, mutta sen steriili luonne voi myös aiheuttaa epämukavuutta, jos ympäristö on liian valoisa.

Musta kuin murhe, sanotaan. Musta on salaperäisyyden, kuoleman, surun ja pimeyden symboli. Hyvin tumma ympäristö voi lisätä aistien herkkyyttä muille ärsykkeille, ja pimeys voi kokijasta riippuen tuntua joko rauhoittavalta tai uhkaavalta.

OPETTAJALLE

Voit lisätä sisältöä luentomateriaaliin. Ohjeet löydät täältä:
<https://helpx.adobe.com/fi/acrobat/using/edit-text-pdfs.html>

Voit myös muuttaa pdf-tiedoston PowerPoint-muotoon:
<https://acrobat.adobe.com/link/acrobat/pdf-to-ppt.html>

LÄHTEET

Albers, Josef, 1963: Interaction of Colour, Revised and Expanded Edition.
Yale University Press, New Haven & London.

Hornung, David, 2021: Colour, A Workshop for Artists & Designers. Laurence King Publishing.

Huttunen, Martti, 2013: Värit pintaa syvemmältä. Books on Demand, Helsinki.

Itten, Johannes, 1998: Värit taiteessa. Kustannus Oy Taide, Helsinki.

The Origins of Color. UChicago Library. Tulostettu 10.8.2024.
<https://www.lib.uchicago.edu/collex/exhibits/originsof-color/color-theory/>

Rihlma, Seppo, 1997: Värioppi. Rakennustieto, Helsinki.

Oppimateriaali on osa Lukion kuvataiteen valtakunnallista kehittämishanketta.
Materiaalin on käsikirjoittanut, taittanut ja kuvittanut Outi Laine, 2024.
Suunnittelutyöhön on osallistunut asiantuntijaopettaja
Katriina Kaija Savonlinnan Taidelukioista.